

והגה המ"ל בפ"ו מאיסות [הל"ד ד"ה ואם חסר]
חקר אי גם בתנאי שלעבר צעינן תנאי כפול,
דתנאי שלעבר לא גרע ממעכשיו דסבירא להו להרמז"ם
וסייעתו ללא צעינן תנאי כפול, והשער המלך הקשה
משמעתין רבה, ולענ"ד יש ליישב על פי מה שדייק
המהר"ם לוצלין בהשגחה סי' קפ"ג מדברי רש"י שפירש
ודעתו היה להחזירך רב וכו', שהחשש הוא שיאמר
שגרשה על מנת שיוכל להחזירה, ואם היה יודע
דהדבר שקר ואפילו הכי הוא לא תחזור אליו לא היה
מגרשה, ועיין בהשגחות מרן ז"ל בהחם סופר אהע"ז
ח"ר סי' כ"ה שכתב טעם לזה שדווקא כך הוא החשש,
ואם כן התנאי הוא על העתיד, ולכך אהי שפיר דצעינן
כפילות התנאי אפילו למאן דסובר שלעבר לא צעי
כפול.

דף מ"ז ע"א גמרא ובה זמנין דאיכא התירא
ואיסורא קמיה ושציק התירא וכו',
הע"ז ציו"ד סי' רנ"א סק"א כתב אפילו בפעם אחד
דינו כלהכעיס וזימנין ככוונה פעם אחד, והקשה דברי
הב"י אליבא דהרמז"ם דהוכיח מיניה דמומר לתאבון
אין חייב לפדותו ואין איסור, ובסימן קנ"ח דייק
מהרמז"ם דמומר לתאבון חייב להלילו עיי"ש, ולענ"ד
לחלק וכבר הארכתי בפרט הזה במקום אחר, דהרי
אמרנו [בקידושין מ"ט ע"ג] המקדש אשכ על מנת שאני
לדיק אפילו הוא רשע חיישין שמא הרהר תשובה בלבו,
ועל כרחק הא דלא חיישין כאן שמא הרהר תשובה,
[הוא] משום דכל זמן שלא ידעינן דחזר בתשובה ולא
גילה דעתו דחזר בתשובה הוא בחזקת מומר כמעיקרא,
והתם שאמר על מנת שאני לדיק בזה גילה דעתו שרואה
לשוב כמ"ש הריטב"א שם, ועכ"פ העטם דהוא בחזקת
אינו שז, והנה בפקוח נפש קי"ל דאין הולכין אחר
הרוב, והוא הדין חזקה, דרובא וחזקה רובא עדיף ורא,
ואם כן כשהוא בסכנה חיישין שמא הרהר תשובה,
ובשלמא אם הוא להכעיס דאסור להלילו, אם כן נגד
החשש שמא הרהר תשובה איכא [חשש] בהיפוך שמא
לא הרהר ואסור להלילו, ואיכא חשש איסור בכל אופן
לכך אזלינן בזה חזקה ורובא עדיף, אבל בלהאבון דאין
איסור אלא שאינו חייב אז בפקוח נפש, לא אזלינן בזה
רובא לחזקה ולכך חייב להלילו. [ג]

לה דין ממון, ואם כן איכא למימר דהוי כמו איסורא
לית ציב ממוןא ולא צעי תנאי כפול, ואם כן בזה
פלוגי החכמים לא סבירא השהא הוא דבריית, ואם כן
הלוא גם ממון בתנאי הזה וצעי כפול, וכיון דלא
הכפיל אינו תנאי ובעל גם לענין איסור, ולכך סבירא
להו לחכמים דהיינו דוחזיר, אבל ר"מ דסובר שתיקוהתין
יפה מדיבורין ופירש הרי"ף העטם משום השהא היא
דבריית, וממילא אין ממון תלוי בזה דלענין חשש גט
אכתי יש לחוש וכמ"ש המהר"ם שיף אליבא דרש"י,
וכיון דהוי רק איסור שוב אין לריך לכפול התנאי כן
יש ליישב לענ"ד דעת הרמז"ם.

אמנם הרי"ף דפסק גם בעלמא ללא צעינן תנאי
כפול רבה מדויא, ואם כן הכא יש לחוש אפילו
צלי כפילות התנאי, ואפילו הכי מדברי הרי"ף נראה
דפסק כחכמים דוחזיר רבו, ונראה דסבירא ליה לפי
טעם דהשתא הוא דבריית נהי דאכתי יש לחוש ללעז
וכמו שהסביר המהר"ם שיף, מכל מקום כמו שכתב
המהר"ם דביצמות סי"ב קאי אליבא דחכמים ולא
חיישין איכא דהשתא הוא דבריית דהוי רק ספק חשש
לא חיישין לקלוקלא, מה שאין כן לענין שם רע דהוי
חשש קלקול גמור, ולכך אף על גב דחייש לעיל גבי
מוליא משום שם רע לקלוקלא הכא לא חייש לקלוקלא
דהוי רק ספק חשש. [ג]

[ועוד נראה] לענ"ד לפמ"ש הב"י [אהע"ז סי' י']
דגבי איילונות יש אומדנא עפי וגילוי דעת
מהני אפי' לר"מ, ואם כן למה צעי תנאי כפול ונראה
עפ"י מ"ש הרשב"א לקמן פ' מי שאלחו דף ע"ה ע"ג
שהקשה לר"מ למה אמרי' בלא כפל לתנאי תנאי בעל
ולמה יגרע מגילוי דעת, ות' כיון דהתנה ולא התנה
כדינו אדרבה גילה דעת' בהיפך דלא חשש בתנאי [לכך
גרע מגילוי דעת] יעו"ש, ולפ"ז איכא למימר באמת
באיילונות אם לא התנה כלל באמת איכא למימר דגם
לר"מ יש חשש קלוקלא, אלא כי איכא דלא לסחר דברי
רבנן אהדדי און מוקמינן לה דהתנה ולא כפל לתנאי,
ולכך גרע מאילו לא התנה כלל ולית צי' חשש קלוקלא,
אבל הרמז"ם דבאמת לא כתב דמיירי באמר והתנה
כן רבו, שפיר פסק דיש לחוש לקלוקלא ודין דר"מ לא
לריך להציא כיון דכבר פסק בעלמא דצעי תנאי
כפול. [ב]

תיקשי דרבנן אדרבנן.
רכת. עיין לקמן בד"ה גמרא אמר רבא מאן חכמים, כתב
ליישוב עוד מה שקשה על המל"מ מסוגיין.
רכת. ברש"י במתני' ד"ה ר' יהודה וכו', ולדעת כן גרשתין
שאם יבואו לך סימנים שאחזירך.
רל. כתובות ט"ו ע"ב.
רלא. קידושין פ' ע"א.

רכה. עיין בר"ן קידושין דף ס"א ע"א שביאר כן דעת
הרי"ף.
רכו. הוכחתו מדגתן טעם בדברי חכמים דהשתא היא
דבריית, ש"מ דכוותי' ס"ל.
רכו. בפ"י מגירושין הל"ג כתב בסתם וכן המוציא את
אשתו משום איילונות וכו' לא יחזיר, ואע"פ שבמתני' נמי
איתא כך מ"מ אוקמינן דהתנה ולא כפל כי איכא דלא

דממעטין שם, ואפשר לומר כיון דלענין עבודה יש דרך לחלק שעבוד את ישראל יום אחד ואת הגוי יום אחד, כעין דאמרינן [לעיל] דף מ"ג ע"א בעבד כנעני, ואיכא למימר הו"ל וחשיב כשלו [לכך עובר].

אלא שצריך לי עיון שהרמב"ם פ"י מזכורי וכן בש"ע יו"ד [סי' של"ג] לא הביאו כלל שותפות הגוי פטור מראשית הגז, ובמנחת חינוך [מנחה תק"ח] האריך בזה, וגם קשה לי דלפי דעת הרמב"ם צ"ל מתרומות [הל"י] דהא דאין קנין לגוי לפטור מתרומות היינו דווקא בחזר ישראל ולקחה, וכן פסק בש"ע יו"ד סי' של"א [ס"ג], וא"כ שפיר אינטרך דגנך למעט דגן נכרי כל זמן שלא מכרו לישראל, ולא אינטרך למימר דדגנך [אתי] למעט דיגון נכרי, ובאמת ל"ע לדבריהם הסוגי' דש"ס גיטין דף מ"ז ע"א ה"ל, ואין כאן מקומו ועכ"פ לפי שיטות האלה אינו מוכרח כסברות התוס' חולין דף קל"ה ה"ל. [שו"ת יו"ד קנח]

גמרא אבל אין קנין לגוי לחפור וכו' שנאמר לה' הארץ ומלואה, נראה הא דרבה מייתי קרא דהארץ נתן לבני אדם ור' אלעזר קרא דלה' הארץ ומלואה, אף על גב דתרוויכו אמת, נראה על פי מה שאמרו ריש כינז מצרכין [צרכות ל"ה סע"א] ליישב סתירה הזאת כאן קודם צרכה כאן לאחר צרכה, שעל ידי המלואה שאדם עושה עם הארץ נקנה לו, ואם כן לרבה דמחייב בתרומה ומעשר ויש לגביה חלק במעשה על ידי זה נקנית לו, וקאי גם עליו והארץ נתן לבני אדם, אבל לר' אלעזר דמפקיע ממעשרות וממלות שהם חוצה קרקע, על ידי זה לא קנה הארץ ונשאר לה' הארץ ומלואה.

גמרא אמר רבה מנא אמינא לה הלקט והשכחה וכו' טעמא דהפקיר וכו', לכאורה קשה למה דיוק כן מסיפא הא צרישא מצואר דחייב, ונראה דהקדושת ישראל הקשה דלמא מיירי בשדה שהצוהה שליש אלל ישראל [שכבר נתחייבה] ואחר כך קנה הגוי את השדה, ונראה דהסיפא לכאורה מיותר מה דמסיים המשנה אלא אם כן הפקיר, דפשיטא מי לא ידע דהפקר פטור ממעשר, ואריך לומר דהוה אמינא הו"ל ואין קנין צארץ ישראל להפקיע ממעשר, הוה אמינא דגם לענין קדושה לא מהני הפקר שלו, דהרי איכא באמת חד מ"ד צירושלמי ר"ד דלמ"ד אין קנין לא מועיל הפקר של גוי והר"ש הביאו שם קמ"ל, וכל זה למ"ד אין קנין אבל למ"ד יש קנין פשיטא אי מפקיר מועיל, ואם כן מרישא לא הוי מלי להקשות דאיכא למימר כתירץ הקדושת ישראל, לכך מדייק מסיפא ומשום דקא משמע

גמרא אמר רבה אעפ"י שאין קנין וכו', באמת קשה לי למה לי כלל קרא דאין קנין מלי [כלל] הארץ, הא ילפי פ"ק דע"ז דף כ' ע"א דאסור למכור להם קרקע צ"י [מקרא דלא תחנם], א"כ לרבה [בתמורה דף ה' ע"ב] דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, א"כ לא יהי' לנכרי קנין כלל אפילו לחפור בזה שיחין ומערות, ואפילו לר' אלעזר דסובר דגנך ולא דגן נכרי אין לומר דכאן גלי קרא דמהני [דממעטין דגן נכרי], דאיכא למימר דלמא קרא אתי למעט כגון דלא נעבד איסור, וכן משכחת לה צמוכר לגר תושב ר"ב דקרא לא תחנם לא אסר אלא צמכרי עובד עבודה זרה.

ועיי' צ"י החינוך צ"י בזה במלואה של"ע [שהביא] בשם הרמב"ן דמפרש לקרא דהארץ לא תמכר ללמיתות היינו לנכרי צסתם, ואם כן גם צגר תושב יש לומר ממה נפשך אי מוכר סתם דהיינו ללמיתות א"כ עבר בלאו ונימא דלא מהני, ואי מכר במפרש עד היובל אם כן אי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי פשיטא דאין לנכרי קנין צארץ ישראל להפקיע מידי מעשר, ואם כן לדידי' שפיר י"ל דכאן גלי קרא דגנך ולא דגן, דעל כרחך מתוקמא היכא דעבר במכירה, ועדיין ל"ע אפילו לר' אלעזר, ואין לומר דלרבה [דילוף מלי כל הארץ] באמת לא מיירי היכא דעבר אסורא [דלא וודאי דאין קנין כנ"ל], דא"כ מאי ראי' מייתי רבה ממחני' דפיאה, דלמא שם מיירי צכחאי גוונא היכא דעבר איסורא [לכך אין קנין מטעם דאי עביד לא מהני], ואי רבה לא סבר כרבה [ולא שפיר מביא ראי' דע"כ מטעם דאין קנין], מ"מ לדידן [דקיי"ל] כרבה דאי עביד לא מהני [תיקשי ול"ע ר"ג. א]

גמרא אמר רבה אעפ"י שאין קנין וכו', להפקיע מידי מעשר, ולדידי' אמרינן דדגנך צא למעט דיגון נכרי, ואם כן לפי זה צריך לומר דאם נתמעט של גוי בדבר דלא שייך צי חילוק ממועט גם שותפות הגוי, א"כ לפי"ז קשה לי על הש"ע אור"ח סי' רמ"ו סעי' ה' דפסק שם כהרי"ש, דאם יש לישראל צהמות צשותפות אית צי משום צציתת צהמה, והרי צקרא [שמות כ"ג—י"ב] כתוב למען ינוח שורך וחמורך.

ולאחר שנתקשה לי דבר זה מלאתי צתשובת שאל ומשיב ח"צ סי' קע"ח שהעיר בזה, וחירונו לא הצנתי שכתב דמכל מקום חלק הישראל אינו שוצת ועובר, והרי בכל מקום דממעטין שותפות גוי גם חלק הישראל פטור, וגם צראשית הגז אמרינן [צחולין קל"ה ע"ב תוד"ה ואי"א] דחלק הישראל פטור וכן צאינך

ר"ב. וראה לקמן בתוד"ה אמר רבה הקשה כן על ר"מ דס"ל אין קנין (לפי' הירושלמי), וכתב דא"ל דקרא איירי במכר לגר תושב דאין איסור. וראה מש"כ בזה בחבור המצוות ש"מ. ר"ג.

בלא חזר ולקחה, וְהָיָה אִפְשָׁר לומר כיון דהרמז"ס עלמו
שם [הלי"א] כתב דלאו דווקא חזר ולקחה הקרקע, אלא
הוא הדין אם לקח התבואה ומרחו ישראל נתחייבה
צמטתה, ואם כן גם כאן מיירי צמטתה ישראל.

ועוד יש ליישב [ד] הרמז"ס כתב כן דווקא לדין
דמרוח הגוי פטור, וא"כ על כרחם רק חד
דגנך בא (ללמד) למעט דיגון נכרי, כי היכא דלא
להוי מיעוט אחר מיעוט לרבות, ואם כן אכתי נשאר
חד דגנך למעט דגן נכרי, וכמ"ש התוס' ד"ה מר סבר
וכו', ולכך כ' הרמז"ס דגנך ממעט בלא חזר ולקחה
ממנו, וקרא לוי [כל] הארץ דלפינן ל' קדושת הארץ
היינו בחזר ולקחה, אבל הש"ס דידן דמפרש דלרבה
ילפי' דיגוןך [ולא מירוח עכו"ם] א"כ משמע דלא דרש
דגנך כלל למעט דגן נכרי, א"כ מהיכא תיתי נילף
לפטור בלא חזר ולקחה. [ב]

שם נתחייבה אין לא נתחייבה לא וכו', לכאורה הוי
מאי ליישב דמיירי צמטתה גוי ובכחאי גוונא גם
לרבה אפילו מדרבנן פטור, אלא או דמשמע ליה סתמא
[דאייירי] צמטתה ישראל, או [ד] דווקא רבא הוא דאסיק
כן צמטתה דף ס"ז [ע"א] צמטתה ישראל ומרחו גוי
חייב מדרבנן משום צעלי כיסין, אבל כאן קאי לאידך
מ"ד ואם כן אי מרחו גוי לעולם פטור, ועל כרחך
צמטתה ישראל, ואם כן אפילו גדל ברשות גוי חייב לרבה
ופריך שפיר לרבה, וצוה מיושב הרמז"ס דפסק באמת
דיש לומר הצרייתא כפשטא משום דלדין דקיי"ל ברבא
גזירה משום צעלי כיסין יש לפרש הצרייתא צמטתה
הגוי וא"ש.

מיהו לפי מה שכתב המהרש"א [להקשות אמאי לא
נקט ישראל שמכר שדה לגוי, ותיירן] דלכך נקט
ישראל שלקח שדה מגוי דלאו לית ציב שוב איסור
מכירה, והדבר תמיה מ"ל זה וכמו שכתב נמי בקדושת
ישראל דהו, מיהו למ"ד יש קנין לגוי ופירש הרמז"ס
דאפילו חזר ולקחה פטור דהוי כביצוע יחיד, ועל כרחך
הא דמחייבין כאן בצרייתא היכא דחזר ישראל ולקחה
ועשהה אלא שליש היינו מדרבנן כביצוע יחיד, אם כן
לדידי' יש לומר כיון דכבר נפקע קדושת ארץ ישראל אין
(חיוצ) [איסור] מן התורה למכור שוב לגוי אלא דינו
כסוריא, ולפי זה הוכיח ש"ס מזה עלמו מדנקט גבי
ישראל שקנה שדה מגוי, משום דבכחאי גוונא אין

לן בלקטו הגוי דחייב צמטתה, אלא אם כן היה דעתו
להניח בין לישראל ובין לגוי, וזה הכוונה אלא אם כן
הפקיר לכל.

והנה הירושלמי [שם] (ובוצא צמטתה פירש המשנה
פ"ד דפיאה מ"ט) חוקי למתני' [דשם] כר"מ
דאין קנין [ולכך חייבין צמטתה], וכתב הרמז"ס שם
דאינה הלכה עיי"ש, ונראה דהירושלמי סובר מדתן
אלא אם כן הפקיר משמע דבלא הפקיר לעולם חייבין
אפילו אם מרחו הגוי, והנה הרמז"ס [צפ"א מתרומות
הלי"ג] פסק בגוי שמרח תבואת ישראל חייב הישראל
מדרבנן, אבל גוי שמרח תבואת גוי אפילו קנה הישראל
התבואה צמטתה פטור אפילו מדרבנן [שם הלי"ד],
ונראה דהיינו לדין דקיי"ל כרבה דלענין נכסים יש לו
קנין והתבואה של גוי, אבל לר"מ דאמר לעיל דסבירא
ליה דלא קנה הגוי כלל והוי כשל ישראל, אם כן כמו
דגזרו בתבואה של ישראל הכי נמי בשל גוי כיון דגם
היא תבואת ישראל, ולכך מוקי הירושלמי כר"מ דאין
קנין כלל, ולכך אפילו מרח הגוי חייב מדרבנן אלא אם
כן הפקיר, ועל זה שפיר כתב הרמז"ס דאינה הלכה
לדין צמטתה גוי פטור אפילו מדרבנן.

ובל זה סבירא ליה לירושלמי, אבל ש"ס דידן נראה
דמוקי לה צמטתה הישראל דסתם לקט שלקטו
ישראל מרחו הישראל, וברי חנן דקיי"ל כרבה ולא
הופקע קדושת הארץ בין אם חזר ישראל וקנה הקרקע
ובין אם קנה ישראל התבואה ומרחו חייב מן התורה
צמטתה כמו שפסק הרמז"ס צפ"א מתרומות דין י"א,
ולכך אחי שפיר המשנה בלקט של גוי שלקטו ישראל
ולכך שפיר הביא הרמז"ס צפ"א מתרומות דין יוד
המשנה כזוהרה וכפשטא כדמוקי לה רבה, ולא אדע
מה תמה הקדושת ישראל על הרמז"ס בזה דהו וא"ש,
ואין נפקא מינה בין ר"מ לדין אלא בגדלו ברשות גוי
ומרחינהו גוי, דלר"מ חייבין מדרבנן ולדין פטורין,
אבל המשנה מסתמא לא מיירי בזה לפי ש"ס דידן אלא
צמטתהו ישראל. [ג]

גמרא טעמא דהפקיר הא לא הפקיר חייב וכו',
מכאן הקשו [הפני' ד"ה אמר רבה] ע"ד
הרמז"ס שפסק צפ"א מתרומות [הלי"א] הא דאין קנין
לגוי [צח"י להפקיע], היינו דווקא אם חזר ולקחה
ממנו, אם כן קשיא סוגיא דשמעתין דהא כאן מיירי

בחזר ולקח השדה אמרי' אין קנין, אבל בלקח רק הפירות
יש קנין, ה"ל לפרש דהיינו דווקא בשדה של ישראל
ולקטינהו עכו"ם כדמוקי לה בגמרא, ולמה העתיק המשנה
כצורתה ולא פירש, מיהא לפמ"ש רבנו דלש"ס דידן אף אם
לקח הישראל הפירות מן הגוי ומירחו חייב במעשר מה"ת
ל"ק דשפיר נקט הרמב"ם סתם.

רלו. וכן הקשה גם הקרבן גתנאל דמנא ליה לחלק כן.

רלו. בפ"ד דפיאה הלי"א איתא הלקט והשכחה והפיאה של
נכרי חייב במעשר א"כ הפקיר (דאז פטור), ובסוף הלי"א
מביא הירושלמי ב' אוקימתות, ור' ירמי' מוקים לה כמ"ד
יש קנין, ועיין בפני משה דמפרש דלמ"ד אין קנין לגוי לא
הוי הפקרו הפקיר.

רלה. הרמב"ם שם העתיק המשנה דהלקט וכו' חייבין
במעשר, ותמה הקדושת ישראל לשיטת הרמב"ם דדווקא

איסור לחזור ולמכור, ואם כן היינו על כרחך למ"ד יש קנין ומשני בסוריא.

מיהו גם לפי זה לא אהי שפיר דברי מהרש"א, דהא לכל הפחות מדרבנן אסור לחזור ולמכור כמו בסוריא, ועל כרחך דמכר באיסור, [ושבץ קשה בג"ל] ועל כרחך כמו שכתבתי למעלה דהש"ס משמע ליה דמיירי במרחו ישראל או דבשמעתין לא סבירא ליה ולא חסיק דעתיה תינן רבא גזירה משום צעלי כיסין, ובזה אהי שפיר גם אידך קושיא דפריך מאידך ברייתא ישראל וגוי שלקחו שדה בשותפות דגם כן הוי נולד ליישב במרחו גוי אלא דחדא מהרי טעמי בג"ל אמרינן. [ג] [רש"י ד"ה חומא וכו' ולא הוי מין, עיין מש"כ רבינו בחו"מ סי' ס"א אות י' לענין מומר ומין אי אנו מזוין להחיותו].

תוס' ד"ה לוקח ומצא בכורים וכו' וקשה וכו' דלמא תיקון העולם אהא דחייבין ליקח וכו', עיין במ"ש מהרש"א ולולי דצריכה היה נראה לי דבלאו הכי הוא חייב ליקח, דהרי אמרינן במכות דף כ"א [ע"ב] בלוצש כלאים דחייב על כל שהי' ושהי' בכדי שיוכל לפשוט לרצ אשי, ועיין בריטב"א שם כיון דמעיקרא צא על ידי מעשה לוקח אפילו על שהי' וחשוב כאית ציה מעשה, ואם כן כאן דכתיב לא תחנם לאו דלא תתן להם חניה בקרקע, אס כן נראה אס מכר הוא עובר בכל שעה ושעה, ובפרט שכאן כתוב בלשון לא תחנם לא תתן להם חניה ובכלל זה נמי שלא ננית, ואם כן נראה דמן התורה לריך להחזיר וליקח בשדה ממנו, איצרא דזה איכא למימר למ"ד אין קנין לגוי להפקיע מידי מעשה, אצל אס יש קנין ופירש הרמב"ם בפ"א מתרומות והוצא בתוספות יו"ט צמתניתין דנפקת הקדושה ואפילו לקח ישראל הוי כביצוע יחיד, ואם כן כיון שכבר מכר שוב אי אפשר בחזרה לקדשה, וליכא שוב איסור לא תחנם, דאס כן פריך הש"ס שפיר למ"ד אין קנין לגוי דאורייתא הוא ליקח ממנו כוללעני"ד, [ול"ק קושיית התוספות]. [ג]

בא"ד ור"ת גרים לוקח מצא וכו' וה"ק כל אדם הלוקח וכו', קשה לי דאכתי מאי פריך הש"ס [צע"ב דמוכח ממתניתין דיש קנין וכו'], הא לוקח פירות מן השוק אינו חייב אפילו להביא כדאיתא במס' ביכורים, ושוב שמעתי שכן הקשה צפני יחושע [ד"ה לוקח], ואפשר [לומר לפי בג"ל] דתוספות נמי מפרש כפי' הרמב"ם [דגרים צמתניתין] דחזר ולקח כל הקבוצ, ואפילו הכי למ"ד יש קנין אינו מצא משום דביצוע יחיד לא שמי' כיצוס, ועל זה [שפיר] פריך הש"ס לקמן דאורייתא הוא, ועיין בתוס' יו"ט. [א]

תוס' ד"ה אמר רבא וכו' והביא דשאל וכו', היינו לפירש התוס' שם [ד"ה סבריה] דמקבל לאו כחוכר היינו למ"ד יש קנין, ואם כן לפי המסקנא מוכח דסובר יש קנין יעיי"ש, אמנם קשיא לי טובא על פירש התוס' דסבירא ליה דזה תליא זה צדק דאי אין קנין יש לומר דמקבל כחוכר דמי, אס כן למא לפי המסקנא חזר מפירש שדה אצותיו היינו שדה ארץ ישראל ומפרש שדה אצותיו ממש ולדידיה קנסו, אמאי לא מפרש דשדה אצותיו היינו ארץ ישראל וסבירא ליה יש קנין, מיכו זה שייך בקנה אצל צמניק דהיינו גזן דקיי"ל קרקע אינה נגזלת ואין יאוש לקרקע, אס כן לא קנה הגוי השדה וחייב צמטשות מן התורה, ושוב אמרינן מקבל כחוכר לכך חייב כל אדם צמטער ול"ט.

בא"ד מיכו אשכחן ר"מ דסבירא ליה יש קנין וכו' ובה דאמר וכו' תורמין משל גוי וגוי, וצירושלמי [פ"ה דמאחי הל"ח] צאמת סבירא ליה דר"מ סבירא ליה אין קנין וקשיא באי דע"ז, ועיין בתוס' מנחות שם, ולעני"ד נראה ליישב צעז"י דהנה צירושלמי צדמאי פ"ה [הל"ח] על מהניתין דמעשרין משל גוי על ישראל וכו', אמר מהניתין ר"מ דאין קנין, ואמר שם ר' אמי צשם ר"ש צן לקיש טעמא דר"מ משום דכתיב והתנחלתם אותם לצניכם לרשת אחוזת מקיש אחוזת לעצדים מה עצדים אחס קונין מהם והם אינם קונים אף אחוזת הם אינם קונין מהם וכו', ואמר שוב דר' אלעזר אמר ודא מסייעא לר"מ והארץ לא תמכר לצמיתות לחוללעני, (והיינו צמוכר לגוי), א"ל כל גרמא אמר דהוא מסייעא לר"ש, (דיש קנין), לא תמכר הא אס מכרה חלוטא היא עכ"ל הירושלמי הצריך לעניינו, ולבאורה קשיא לי לפי טעם ר"ל דר"מ יליף מעצדים הא אמרינן לעיל בגיטין דף ל"ח צשם רש"ל עצמו דגוי קונה עצדים למעשה ידיו דהיינו לפירות, וכן איתא צירושלמי עצמו שם, והנה ר"מ סבירא ליה צצ"ק דף ז' ולקמן מ"ח דקנין פירות כקנין הגוף דמי, ואם כן כיון דגוי קונה שדה לפירות הוי כשלו וראוי שיפקע ממעשה, וקשיא אכתי מאי טעמא דר"מ, ותו קשיא לי למא בולרך [ר"ש צן לקיש] כלל לומר טעם למא אין קנין, הא לרצא צתמורה דף ד' סע"ב אמרינן דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעציד אי עציד לא מהני, וכיון דאמר רחמנא לא תחנם לא תתן להם חניה בקרקע, וממילא ראוי שנאמר אי מכר לא מהני, ואדרבא לאידך מ"ד דסבירא ליה יש קנין קשיא למא יש קנין, הא כיון דאמר רחמנא לא תעציד אי עציד לא מהני דזו, ואין לומר מיירי צגר חושב דווקא דאין איסור למכור, דהלשון לא משמע כן, מיכו להאי מ"ד בג"ל דס"ל

קנין מלי כל הארץ. וראה הערה רל"ב.

רלו. לעיל על הגמ' אמר רבה, הקשה כן לרבה דיליף דאין

וסבירא ליה ההיקש לגמרי, אלא דיש לומר דהיינו אם מוכר באמת לפירות, אבל אם מוכר לו לקנות הגוף וכיון דגופו לא קונה מהיקש לעצד גם הפירות לא קנה דזה שוב לא מכר, וקנין במקנת לא חל וכמ"ש הר"ן לעיל בגיטין דף כ"ב ע"א גבי ענין לאחד וזרעים לאחר, ובפני יהושע שם טעמא דמסתבר משום דהוי כלא פסק דמים על מקנת יעיי"ש, ואם כן יש לומר הא דאמר לר"מ אין קנין היינו במוכר שדה לגוי לגמרי, אבל במוכר רק לפירות באמת אמרין יש קנין, ואם כן בפ"ק דע"ז דמיירי מאין משכירין דהיינו לפירות, גזרין אטו מכירה לפירות דקנה ומפקיע ממעשרות, לר"מ לשיטתו דקנין פירות כקנין הגוף.

עכ"פ לפי ה"ל מבואר דטעמא דר"מ דאין קנין לגוי וטעמא דרבה דאין קנין לגוי לאו משום חדא טעמא הוא, דלר' מאיר אין קנין דהיינו דאין הקרקע שלו ולא זכה בה כלל, אבל רבה ור' אלעזר פליגי אליבא דר' יוסי שם בזמנאות דסבירא ליה דיש לגוי קנין בקרקע, פליגי אי יש לו קנין לאפקועי ממעשרות, וכבר הבאתי הירושלמי דמאן דסבירא ליה דיש קנין לגוי יליף זה מקרא והארץ לא תמכר ללמיתות לגוי הא אם מכרה למתה, ולכך מסיים הקרא כי לי הארץ לי קדושת הארץ, להורות לרבה דאף על גב דקנה מכל מקום הקדושה לא נפקע, ור' אלעזר סבירא ליה דהיפך דאפילו אי גס ר' יוסי סובר היקש דר"מ דאין קנין לגוי בגוף לחפור אלא קנין פירות כמו בעצד, אפילו הכי יש לו קנין לאפקועי ממעשרות, או משום דסבירא ליה לר' אלעזר קנין פירות כקנין הגוף, או דסבירא ליה דמעשר כקנין פירות תליא רחמנא מדכתיב דגנך, כנלע"ד לפרש פלוגתא דרבה ור' אלעזר.

ועל פי זה אמרתי ליישב קושיית החוס' בד"ה מר סבר דיגונך וכו' דקשיא ממנחות [ד]אמרין דגם לר"מ דמחייב מרות הגוי דרש תרי דיגונך למיעוט אחר מיעוט, ולהנ"ל נראה דהנה מרות הגוי פוער למאן דפער בין בפירות שלו ובין בפירות ישראל וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מתרומה דהא, ולכאורה תרתי מנא לן דלמא דווקא אם אינם דגנך וגם אינם דיגונך הוא דפעריה מה שאין כן בפירות ישראל, מיהו לר"מ לשיטתו דאין לגוי קנין כלל ולעולם הם אינם כפירות שלו, ואם כן מחד דיגונך ממעטין בין פירות גוי ובין פירות ישראל, דהרי הפירות אינם כשל גוי ותרתיה למא לי, ואם כן הוי מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, אבל רבה דקאי כאן למ"ד דיש לגוי קנין נכסים בקרקע, ואם כן הפירות הם של גוי, בזה פליגי אליבא דר' יוסי דפוער מרות הגוי, דר' אלעזר סובר דדריש רק חד דיגונך

דהארץ לא תמכר ללמיתות היינו במוכר לגוי, וכתיב ללמיתות דמשמע אי מכר למתה וכאשר מדחיק צירושלמי ה"ל, ואם כן גלי קרא כאן דאי עבד מהני, וכדמשמע בזמנה ענינים בתמורה שם, אבל לר"מ דלא סבירא ליה כדרש הזה כדאמר צירושלמי ה"ל אם כן עמדה הקושיא למא לי קרא כלל.

ונראה דקושיא חדא מתורלת באידך, באמת לא היה צריך קרא לר"מ דאין קנין, אלא משום דהוי דריש מקרא דהארץ לא תמכר ללמיתות הא מכרה למתה ומוכח דאי עבד מהני, ולכך קאמר רש"ל דר"מ דריש מהיקש דהחזקה לעצדים דאין קנין בגופו, וממילא שוב אי אפשר לדרוש אי מכרה למתה, ואם כן שוב איכא למימר מסבירא דאין קנין, ואפילו הכי לפירות משום דאי עבד לא מהני, ואף על גב דמהיקש אחזקה לעצדים יש לדייק דקונה לפירות, היינו אם לא היה איסור או בגוונא דאין איסור [בגון] בחוץ לארץ, אבל בארץ ישראל דאיכא אסורא דלא תחנם אפילו לפירות לא מהני, ומשום דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי עבד לא מהני אליבא דרבה, ושפיר סבירא ליה לר"מ דאין קנין לגוי לגמרי, (ור' זעירא דאמר [צירושלמי שם] דמודה ר"מ דיש לו קנין נכסים לאכול פירות, דמשמע דסבירא ליה ההיקש לעצדים הוא היקש גמור כקושיא ה"ל, פליג על ר"ל ה"ל, ואיכא למימר דסבירא ליה דר"מ סובר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא סבירא ליה כש"ס דידן).

ולפי ה"ל דאמרתי דטעמא דר"מ משום כל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי עבד לא מהני, לפי זה אי מכר שדה בארץ ישראל קעבד איסור טפי ממוכר בית בארץ ישראל דהרי רבה מודה דאף על גב דלא מהני לקי משום דעבר אמימרא דרחמנא, ואם כן בשדה קעבד תרתי חדא דעבר אמימרא דרחמנא דלא תחנם, ושוב דעבר אמימרא דרחמנא דלוח לפרוש וליתן מתבואת הארץ תרומות ומעשרות, והוא בכלל מלות עשה וירשתם וישבתם זה והוא מוכר לגוי ומפקיע מתרומות ומעשרות. ונהי דלא מהני מכל מקום הוא עבר תרתי, ואם כן נהי דסבירא ליה לר"מ אין קנין מכל מקום שפיר אמרו בפ"ק דע"ז דאין משכירין בתים וכ"ש שדות דאית ביה תרתיה, היינו שהיא עבירה גדולה יותר מצתים דלפי מעשיו הוא צא להפקיע ממעשר, מלבד האיסור דלא תחנם ואם כן מיושב קושיית החוס' [דלע"ג דס"ל לר"מ אין קנין מ"מ אסור משום כל מילתא].

ויש ליישב עוד קושיית החוס' גם לר' זעירא צירושלמי דסבירא ליה דר"מ מודה דיש קנין לגוי לפירות

רלח. יעוי"ש הלי"ג בכסף משנה ד"ה וכן העכו"ב.

דיבא זה קנוי לעניים ואם זכה צו גוי ממילא הוי קנין בטעות ולא קנאו העניים כלל, ושפיר קאמר דלא הוי הפקר.

ובזה שפיר מוזן דברי הגהות אשרי הג"ל דמחילה בטעות דכבר קנאו, ואין לריך רק למחול בזה שפיר אמרין דמהני, אבל הפקר אין הטעם דמועיל משום דכלוק נפשי מיני, אלא משום דמקנה אותו לכולי עלמא צין לעניים וצין לעשירים, והאומר אתן לעניים הוי נדר או כדמשמע מלשון הרשב"ם צ"ב דף קמ"ח ע"ב כיון דמקנה אותו לכולי עלמא לא צעי קנין, דכשם דק"ל בחו"מ סי' קס"ג [סעיף ו' סוף הגה"ה] דאמירת רבים לא לריך קנין ומועיל באמירה בעלמא, והכי נמי אמירה לרבים לאורך רבים לא צעי קנין, וזכה כל אחד בזכות הזה שאם יקדים ויזכה צו יבא שלו, וממילא הוי כקנין או כגדר וצטעות ק"ל דאינו מועיל קנין ולא נדר, ולכך אמרין הפקר בטעות לא הוי הפקר. ולכך [בסוגיא] לגבי פיהא דמלך יאוש לא מהני, דהרי יאוש צעי אדעתא דכולי עלמא לענין שיבא מועיל לפוטרו מתרומות ומעשרות כדלעיל, והפקר לעניים לחוד לא הוי הפקר, ופיהא דפער אינו מתורת הפקר אלא משום דזכו צו עניים, והוי קנין בטעות וקנין דהוי בטעות אינו מועיל, ולכך שפיר כ' התוס' דהטעם משום דהוי בטעות.

ובזה אמרתי לישב קושיא שמקשין על הא דאמרין בכריתות [דף כ"ד ע"א] שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק צו זכה [צו], מהא דאמרין צ"ב דף ז' ע"ב דפריך שם וכי קדמו ודנוכו דיני נפשות מאי הוי לחזור ולדיינו דיני ממונות וכו', והקשה בגאון מו"ה עקיבא איגר זללה"ה דמאי פריך כיון דגמרו דינו להרוג הרי אמרין כל המחזיק זכה ואין לו צעלים ואם אין לו צעלים פטור, והוצא הקושיא ג"כ צ"ב ערוך לנר בכריתות דף כ"ד ע"א, ולהכ"ל אמרתי דיש לחלק דהרי לפי הג"ל דהפקר בטעות לא הוי הפקר, אלא דאפילו הכי כל הקודם זכה משום יאוש והיסח הדעת, ובהיסח הדעת כבר אמרנו [לעיל דאם לא זכה צה אחר עדיין] דיכולים הצעלים לחזור צו רמ ודבר שיכול לחזור צו נראה דעדיין שם צעלים עליו למ"ד הו"א, דהרי אפי' היבא דשייך רק הו"א ואי צעי מיתשל עלי, אמרי' בפסחים דף מ"ו ע"ב [דחשיב כשלו מכל שכן בדבר שצידו לחזור מעלמו, והכי שכתבתי לעיל דנראה דיאוש לכולי עלמא פטור מתרומות ומעשרות כדמוכח ר"פ אלו מציאות [דף כ"א ע"ב דייאוש באצידה פטור מתרומות ומעשרות], היינו משום דהפקר פטור מקרא

ואידך דריש דגנך להורות דיש קנין כדלעיל, אבל רבה סובר דגם אידך דגנך אינערך למעט דיגון עכו"ם, דהיינו חד צפירות שלו וחד צפירות ישראל וא"ש היטב. [ג]

תוד"ה אדעתא וכו' הפקר בטעות הוא ואינו הפקר, וכ"כ הר"ש רפ"ו דפיהא, ולכאורה קשה על זה מהא דאמרין בכריתות דף כ"ד [ע"א אמר ר' יוחנן] שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק צו זכה [צו], וקשה הרי אין לך טעות גדול מזה דאם ה' יודע שיזמו את העדים צוודאי לא ה' מסלק עלמו ממנו, ובאמת צירושלמי סוף פרק שור שנגח ד' וה' [הל"ה] פליגו צו ר' יוחנן וריש לקיש בזה, ולפי ענ"ד נראה לישב דהנה בבגהות אשרי' צ"מ דף ס"ו ע"ב [אות ל"ב] מסיק דמחילה בטעות הוי מחילה, מידי דהוה אהפקירה דחשיב הפקר [בטעות] ואם כן שכנגדו קנאה ביאוש צעלים ודבריו שם קשים להצין מאוד. [שו"ת יור"ד שאל]

מיהו לפמ"ש הנהיבות המשפט צ"ה רס"ב ומחלק צין יאוש להפקר דיאוש אינו קונה עד דמטו ליד חצירו, ובזה מועיל אפילו בטעות יעווי"ש, ויאוש כזה אינו פטור מן המעשר, אבל הפקר גמור דמיד יאוש מרשות הצעלים גם ההג"א מודה דצעי שלא יבא בטעות, אלא דלפ"ז עדיין עמדה קושיא הג"ל, דהנהיבות צעלמו כתב שם דהוי הפקר גבי שור הנסקל עכ"ה הוי הפקר גמור ולי"ע. [חצור המלוות נב]

ונראה לפי ענ"ד דיאוש אפי' בטעות הוי יאוש, דהרי כל יאוש הוי בטעות דאם ה' יודע שימלאנה אדם לא ה' מיאש, ואפילו הכי ילפין מקרא דיאוש קונה, לכיון דהסיח דעתו ממנה ונסתלק זכותו אפי' אם ה' יודע לא ה' מסלק, מכל מקום כיון שסילק עלמו ממנו יוכל כל אדם לזכות צו, אבל אם עדיין לא זכה אדם והוא חוזר ושם על לבו, שאפשר לו עוד שישגי הדבר הנאצד ממנו צוודאי מועיל, וכל זה לענין יאוש דהוי יאוש בטעות מועיל מה שחזר, אבל לענין הפקר דק"ל דהוי קנין דהיינו כדלעיל דזכה לרבים בזכות דבר הזה, ואינו יכול לחזור או משום נדר ואם ה' בטעות הוי קנין בטעות ואינו מועיל לה.

ואם כן אתי שפיר דהתם קאמר גבי שור הנסקל כל הקודם זכה, משום דמיאש מיני' אע"ג דהוי בטעות מכל מקום כשזכה צו אחר אינו יכול לחזור צו והוי הדבר להזכרה, אבל בלא זכה צו עוד אחר צוודאי יכול לחזור אבל התם דמיירי בפאה דכל שאמר דלהוי פיהא מיד הוי לעניים, ואינו יכול לחזור צו, אבל כשאמר

רמ. וכן כתב בשו"ת יור"ד סי' שפ"ט בשם החתם סופר.

רלט. עיין בשו"ת יור"ד סי' ש"צ הביא דברי הקצוה"ח דמסתפק בהפקר אי הוי קנין, או הוי כגדר.

משהו ומשהו שהוא לוקט, אבל יש עוד זכי' בדרך אחר
 כגון שהוא הפקיר השדה עם התצורות שבו, וחוזר
 וזוכה בשדה ע"י דרפק צי' פורתא והוי כנעל ופרץ,
 ונעשה השדה שלו ושבו הוי חלרו וזוכה לו הכל צפעס
 אחת, ובזכי' כזו נראה דגם הרא"ש מודה דהוי כחזרה,
 והוא בכלל תקנת חכמים בתוך ג' וצבאחי גוונא אינו
 פטור מתרומות ומעשרות, ולולי כן מה הועילו חכמים
 בתקנתן דזוכה בשדה ויהא הכל שלו ולא ירא מאחר,
 ואם כן אתי שפיר דברי הרא"ש שאם חזר מהכל אפילו
 בתורת זכי' אינו פטור, דעדיין יש לחוש לרמאין על
 חופן הנ"ל, אבל אם זכה רק במה שלוקט פורתא
 פורתא צבאחי סובר הרא"ש דלית צי' משום חשש
 רמאין, וגם בתוך ג' פטור מתרומות ומעשרות, ומ"ש
 הרא"ש אבל אי הוי יכול לחזור היינו בתורת זכי' על
 השדה, ומתוך כך יזכה בפירות ומקרי חזרה שחזר מכל
 ההפקר, ולזה נראה שכוון בספר נתיבות המשפט הנ"ל
 אלא שלפ"ז סתם הרא"ש עוצא רמא. [שו"ת יור"ד
 שלא]

בעזה"י בסוגיא דקנין פירות

דף מ"ז ע"ב גמרא מוכר שדהו לפירות וכו' ריש
 לקיש אמר מציא ואינו קורא,
 והטעם דמציא, פירש רש"י צ"צ קל"ו [ע"ז ד"ה
 מציא] משום דקרינן ביה אשר תצא מארץ, ותוס'
 הקשו עליו רמב"ם ורמב"ם ארי' הקשה עליו צ"ס' ל'
 אם כן איך אמר ר' יוסף אי לאו דאמר ר' יוחנן וכו'
 הא מן התורה מיייתי והוה ליה רק להקשות איך יכול
 לקרות, ורש"י שם יישב זה בדוחק עיי"ש, והפני יחושע
 [בסוגיא] תמה גם כן על לשון תוס' ד"ה ע"ל וחולין
 מעורבין זה בזה שהקשו דליקדשי כי היכא דלא להוי
 חולין בעזרה תיפוק ל' דהבאה הוא מן התורה, ובספר
 קדושת ישראל השיג עליו, וכתב דאישתמיט מיני' מה
 שכתבו התוס' צ"צ קל"ו ע"ז דמציא רק מדרבנן,
 ונראה דדברי הפני יחושע אתי שפיר דהרי מלשון רש"י
 בפירש על האי דאמר ר' יוסף אי לאו דאמר רבי יוחנן
 [וכו'] לא משכחת דמיייתי, פירש"י דמיייתי לאו דווקא
 אלא דקאי אקורא, ומזה מוכח דס"ל כרש"י דמן

דוצא הלוי וכו' ילא זה שיש לו חלק והי' יכול לזכות
 בו ולכך פטור מתרומות ומעשרות, אבל שם צעלים לא
 פקעה מיני', ולכך שפיר פריך דלידיינו דאכתי נקרא
 שם צעלים עליו למאן דאית לי' הואיל.

ומובן בזה דברי הרא"ש [בגדרים דף מ"ג ע"ב]
 התמיהים לי שכי' דאם זכה הוא או אחר אפילו
 חוץ ג' ימים פטור מתרומות ומעשרות, דלא חששו
 לרמאין דירא שמה יקדים ויזכה בה אחר אלא משום
 חשש רמאין תיקנו כחז"ל דאם חזר בתורת חזרה חייבין
 צמעשרות, והדבר תמוה דממה נפשך הרי מההפקר
 אינם יכולין הצעלים לחזור, אלא שיכולין ללקוט מן
 ההפקר וצבאחי גוונא הא כי שירא לנפשו [שיזכה
 אחר], וא"כ אפילו בלא תקנת חכמים לא הוי שום חשש
 דממה נפשך בתורת זכי' הוא חייב צמעשרות, ובתורת
 חזרה הא אינו יכול לחזור אלא ללקוט מן ההפקר,
 ויכול גם כן להקדים לו אחר והרי מן החזרה גם כן
 אינו יכול לחזור מן ההפקר כמ"ש הרמב"ם [בפ"ז
 מגדרים הל"ז ועיין שם צ"מ], ואפילו לאחר ג' ג"כ
 ח"י לחזור ולרבי יוסי דיכול לחזור קודם שצא ליד זוכה
 לדידי' אינו פטור מן המעשרות קודם שצא ליד זוכה,
 וראיתי בנתיבות המשפט צ"ס' ער"ג סק"צ שהרגיש קצת
 בזה ודבריו לריבין ביאור ויצוה לקמן א"י.

אמנם להנ"ל אפשר לישב לא מצע"י לר' יוסי דס"ל
 דאין יכולין לחזור מההפקר אפילו הכי כיון
 שהסכיח דעתו נתיאש מיני' פטור מן המעשרות, אם כן
 צוודאי יש לחוש לרמאין שיחזרו אפילו הכי לדעתם
 יסבירו שיפטרו מהמעשרות על ידי היתוש והיסח הדעת,
 אלא אפילו לרבנן דמשכחת לה חזרה שיאמרו שכי'
 הפקר בטעות, שאם היו יודעין שאיש פלוני או שאר
 מקרה שיזדמן להם שלא יהיו יכולין שוב לזכות בו או
 שהוא שוגא לו וכיוצא אדעתא דהכא לא אפקרי, ואפילו
 הכי פטורים משום יאוש מחיוב תרומות ומעשרות, ולכך
 תקנו חוץ ג' דיכול לחזור אפילו בטעות טעות חייבים
 בתרומות ומעשרות כן י"ל.

אכן י"ל בדרך אחר ולזה נראה שכוון בספר נתיבות
 המשפט הנ"ל דיש צי' מיני' זכויות אי' שזוכה בכל

הקב"ה לנו את הארץ קנין הגוף וקנין פירות, אבל היכא
 דלא קאי על הקב"ה אלא דכתיב לך או לכם כמו באתרוג,
 אפי' יש לו קנין רק לזמן מיקרי לכם והה"ד דמיקרי אדמתך,
 וכן נראה מבואר במכילתא המובא בילקוט פ' זו דממעט
 גרים ועבדים מאשר נתן לך ה' והיינו מקריאה, דהרי נתן
 בפ"ק דביכורים דגר מביא, ועכ"ל בקנה שדה אפ"ה ממעטינו
 מנתן לך ה' דווקא, אבל מאדמתך אינו ממועט, ומיקרי
 אדמתך אע"ג דאין לו אלא ק"פ. עכ"ל.

רמא. עיין מש"כ בחבור המצוות מצוה פ"ד עוד בענין זה.
 רמב"ם הקשו על פירש"ם דמפרש טעמא דר"ל דמביא משום
 דקרינן, "אדמתך", ואינו קורא משום דלא קרינן, "אשר נתת
 לי", אי לא קרינן אשר נתת לי, ה"נ לא קרינן אדמתך, אלא
 הטעם דמביא, רק מדרבנן.

רמג. בחבור המצוות מצוה צ"א כתב ליישב הרשב"ם
 וז"ל, ונראה דהרשב"ם סובר כמ"ש מרן החת"ס בחו"מ סי'
 קל"א דווקא על האדמה אשר נתת לי, בעי' כמו שנתן

סוצר כדלעיל דריש לקיש סוצר יש צריירה ואין קושיא לריש לקיש, ולכך הקשה רק לר' יוחנן, ותירץ דמהכא יליף, מיכו זה רק ר' יוחנן לשיטתו אבל צאמת אי נימא יש צריירה אס כן איכא למימר דקרא מרצה לענין הצאה גלי לן דמכאן נילף יש צריירה.

ובזה מיושצ היטצ קושיית התוס' דר"ה מתח שחקשו מאי פריך לר' יוחנן מצרייתא מתח אין וכו' הא צרייתא דלעיל מסייע' לי, דלהכיל איכא למימר דקו' הש"ס שפיר דמצרייתא זו מוכח דלאו כקנין הגוף דמי, ומצרייתא דלעיל איכא למימר דאתא כמ"ד יש צריירה ומרצה לענין הצאה, ואע"ג דצרייתא נקט מציא וקורא אינו הכרח כיון דמרצינן מן התורה מציא, הוא הדין דיכול לקרות צתורת רשות, כדפריך צצ"צ דף פ"צ ע"א מכדי (מילי) [פסוקי] נינהו ליקרי רמא, וכאן לא שייך תי' הש"ס דהתם משום הפקעה מתרומות אבל הכא דמן התורה מציא פטור מתרומות, ואידך צרייתא ס"ל כאידך תירוצ' משום מיחזי כשיקרא, ואס כן אפילו מציא מן התורה אינו רשאי לקרות אלא דווקא מתח, וצצ' תירוצ' דהש"ס צצ"צ פ"צ ע"א פליגי הצרייתא ופריך שפיר על ר' יוחנן ואתי שפיר רמא. [ס]

ונראה [עוד ליישצ קושיית התוס' על הרשצ"ס] דסצרת רשצ"ס כך הוא כיון דמכר שדכו לפירות ושיעצד לו חזקת קרקע לפירותיו, אס כן כל זמן דהפירות מחוצרין ויונקין מהקרקע הקרקע שלו, דעיקר קרקע ושומן שלה הוא ליניקה, וצמנחות פ"ד [ע"צ] דרשו מארנך ולא כל ארנך אלא מארנך שמינה והיינו ליניקה, ואס כן כל זמן שהפירות מחוצרין ויונקין משמנונית שלה המשועצד לפירותיו, ואס כן שפיר קרינן אשר תציא מארנך דהיינו כשכח לוקט מן המחוצר, אבל לאחר שכבר נלקט עתה אין הארץ והאדמה שלו, וכדאמרין צפ"ק דצבורים צנקנן האילן אינו מציא וקורא דהארץ מלד ע"מא כשאין זה פירות אינו שלו, ואס כן דברי הרשצ"ס מכוונים היטצ דצשלמא לענין הצאה כתיב אשר תציא מארנך דהיינו הלוקט מן המחוצר ואז היה נקרא ארנו, אבל צשעת קריאה דאמר ועתה הנכ הצאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי, דהיינו כשהפירות כבר תלושים ואז אינו אדמה שלו לריש לקיש, ולכך א"ש דאינו קורא כנלע"ד נכון.

ועל פי זה נראה עוד לריש לקיש אפילו צצבורים שמציא מפירות נכסי מלוג של אשתו לא שייך

התורה מציא רמד, אס כן הוי מלי תוס' להקשות על רש"י צפשיטות טפי, [כקושיית הפנ"י דהצאה הוי מן התורה].

ונראה [ליישצ] קושיית השאגת ארי' על הרשצ"ס דנותן טעם דיכול להציא מן התורה כיון דקנה יניקת הקרקע, והנה יניקת הקרקע אינו דבר מצורר שחארץ מלאה כוחות ולחלוחית הנמשך לתוך הגידולים, ואי מכר לו יניקת הקרקע על כרחך מכר לו מה שעתיד להפריש תוך הגידולין דהרי כל הקרקע לא מכר לו, ועל כרחך מכר לו רק יניקת הקרקע מה שעתיד להמשיך תוך הגידולין, ואס כן למ"ד אין צריירה אין הקנין חל על היניקה, דאין צירור איזה יניקה ואיזה חלק מכר לו רק כשיחברר הדבר, ואס כן אי אמרינן שאס אמר מה שאני עתיד להפריש אינו מועיל עליו הקדש, כ"ש דאינו מועיל עליו מכירה, א"כ אין היניקה שלו, ואידך כתצ הרשצ"ס דקרינן צי' מארנך, ונראה כי הרשצ"ס סוצר דהרי ר' יוסף אמר דתלי זה צזה ומאן דסוצר לאו כקנין הגוף, על כרחך סוצר יש צריירה, ואס כן סוצר ריש לקיש יש צריירה וחל הקנין על היניקה וקרי צי' ארנך וגו', לריש לקיש שפיר אומר הרשצ"ס [דמציא מן התורה], אבל ר' יוחנן הסוצר אין צריירה שפיר אמר ר' יוסף דאי אין צריירה ולאו כקנין הגוף דמי, א"כ לא מיייתי ציבורים אפילו הצאה ליכא, וא"ש גם לשון התוס' הג"ל שכתצו דצעי להקדיש. **ועל** פי זה נראה דצזה גופא [פליגי] הנך צי' לישנא דש"ס דצלישנא קמא הקשה ר' יוחנן על ריש לקיש מלציתך, וצלישנא צתרא צהיפך הקשה ריש לקיש לר' יוחנן, דהפני יחושע הקשה מאי פריך [ר' יוחנן] מלציתך דלמא שס מייירי דווקא דמציא, וזה גם למ"ד לאו כקנין הגוף דמי ומאי פריך על ריש לקיש עיי"ש, ולכאורה קשה יותר דהרי צקרא [דצרים כ"ו—י"א] כתיב גם והגר, וגר ס"ל למתני [פ"א מ"ד] דציבורים דאינו קורא, ועל כרחך קרא רק לענין הצאה נתרצה, אמנם אי נימא כנ"ל דלמ"ד אין צריירה אין חילוק בין הצאה לקריאה [דאין צרור איזה יניקה מכר לו], א"כ צזה פליגי, לישנא קמא [סצירה ליה] (כמ"ש לעיל או) כמ"ש התוס' צשמעתין [סוף ד"ה אי לאו ד] דווקא לר' יוחנן תלי זה צזה [דלקוחות כן ומחזירין], וא"כ איכא למימר דריש לקיש סוצר דאין צריירה וידע ר' יוחנן שס"ל כן, וא"כ גם מהצאה מוכח דכקנין הגוף דמי ותירץ שאני הכא [דגלי קרא ולציתך], ואידך לישנא

מכדי פסוקי נינהו ליקרי, א"ל משום דמיחזי כשיקרא, רב משרשיא ברי' דרב חייא אמר דילמא אתי לאפקעינהו מתרומות ומעשרות.

רמו. עיין בהמשך הדיבור וכן לקמן בתוד"ה מתה עוד יישוב על קושיית התוספות.

רמד. וראה לקמן בתוד"ה טבל שהוכיח בהיפך, דר' יוסף ע"כ לא ס"ל כהרשב"ם, ועיי"ש.

רמה. כ"ה בגמרא שם כר' יוסי בר חנינא דאמר בצרן ושיגרין ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא, מ"ט דכתיב ולקחת והבאת עד שיהא לקיחה והבאה כאחד וכו',

לא קנה לוקח כתבו דגם לר' יוחנן מועיל קנין הגוף קלת ואם כן לא נתבעל לגמרי קנין הגוף ושפיר נקט ולציתך.

והגה התוס' ביצמות הנ"ל לכאורה תמיה לי מאי שהקשו שם למה אם לא מת הבן בחיי האב קנה לוקח הא' הוי מה שאירש מאבא מכור לך, דהנה בצ"מ דף ע"ז ע"א מסיק דלכך מה שאירש מאבא מכור לך אינו קונה היא דלא סמכה דעתו, ופרש"י דאולי ימכור האב בחייו, וזה שייך בעלמא אבל כאן בכתב לבנו דאין האב יכול למכור, אם כן שפיר סמכה דעתיה ולכולי עלמא מה שאירש מאבא מכור יהיה מכור, וגרסה ליישב כיון דלר' יוחנן צמת הבן ואחר כך האב לא קנה שוב לא סמכה דעתו שהרי אין הוא יודע אם ימות הבן או האב קודם ודינו כמו שאירש מאבא מכור ושפיר הקשו התוס', ומוכרח תירוטם דמכל מקום מועיל קלת קנין הגוף ואם כן א"ש מה דקורא המקרא לציתך רמז.

ובאמת אי חשוב קנין הגוף גם למ"ד קנין פירות כקנין הגוף, לריך ביאור איך אמרינן לקמן אם קנין פירות כקנין הגוף צמת האב ואחר כך הקדישה לא ירית ולא מידי ועיין בסמוך שכלא"ה לריך ביאור צזה. [ג]

גמ' קנין פירות כקנין הגוף דמי וכו', נראה דהיינו דווקא בקנה אותו שדה לפירות, וכו' הדין בעצד או מטלטלין כדאיתא בצ"צ קל"ז ע"ב לענין אחין שקנו אחרוג בתפוסת הבית וכו' דאמרינן בכה"א גוונא קנין פירות כקנין הגוף למאן דס"ל כן, אבל אם (שאל) [השאל] או השכיר לאדם חפץ לפירותיו או בזהמה, נראה פשוט ומצוה דלא שייך כלל לפלוגתא זו [דקנין פירות] ואמרינן לכולי עלמא דלית ל' רק למה שהשאל או השכיר, והעטם בשלמא בקנין פירות דשמעתין הוא יכול לעשות צאותו קנין פירות כמו אדם בשלו [דהא קנאו], מה שאין כן בקנין פירות של שואל ושוכר דאפי' בקנין פירות [שיש לו צו] אינו יכול לעשות כמו בשלו, דאסור לו להשאל ולהשכיר כמו שכתב הרמב"ם חילוק זה בפכ"ג ממכירה [הל"ח] ע"ש.

ותו' כיון דעיקר פלוגתא דר"י ור"ל בשמעתין [במוכר שדהו לפירות], נראה דכולי עלמא מודים אם רוצה למכור לו עם הקנין פירות קנין הגוף וסמכי דעתיה להקנות לו כל מה שיש לו בצאותו שדה לזמן ידוע, חשיב קנין פירות כקנין הגוף לכולי עלמא, דהא חזינן דאמרינן לריכותא בצ"צ שם [קל"ז ע"ב] דאבא לגבי צרי' אחולי' אחיל או בהיפך, וכן משמע עוד בסוגיא דעיקר תליא אי סמכי דעתיה או לא, [מדמחלק רב

[לומר] על האדמה אשר נתתה לי, שהרי עתה בשעת הבאה אינה שלו, אלא דאפילו הכי גזירת הכתוב דמציא וקורא כדמשני שאני הכא דכתיב ולציתך, ולכאורה קשה צאמת ונילף מיני' ולא נלמדך לומר דהוי גזירת הכתוב, וראיתי בספר קדושת ישראל דכתב טעמא דריש לקיש דסבירא ליה דסבירא חילונה הוא קנין פירות כקנין הגוף, ואם כן לא אינערך קרא ועל כרחך למעוטי אחא, ומכל מקום לענ"ד עדיין קשה דלכל הפחות נימא דלענין נכסי אשתו לעולם אמרינן כקנין הגוף, גם לענין שאר דברים כדסלקא דעתיה דמהר"י צן לב שהציא השער המלך צפרק ד' מציכורים וכבר הוכיח שם מצ"מ דף ל"ד [ע"ב] דאפילו בנכסי מלוג לא אמרינן כקנין הגוף, וגרסה דאדרבה מקרא גופא מוכח דלאו כקנין הגוף דמי, דאי כקנין הגוף אם כן הכל של בעל בכה"א גוונא דהתנה שיאכל פירות ואי כקנין הגוף אם כן אין לאשה שום חלק לא בגוף ולא בפירות, ואיך נאמר אשר נתן לך ה' ולציתך, ועל כרחך דאינו כקנין הגוף ויש לו הפירות ולה הגוף, ואם כן מקרא עלמא מוכח דאינו כקנין הגוף, ואפילו הכי קורא על האדמה אשר נתתה לי, דאפשר לומר הכוונה פרי האדמה של אשר נתתה לי והכוונה על האשה, דנאמר עליה האשה אשר נתתה עמדי, וסמיכות וכינוי זה חסר הרבה פעמים במקרא ולכך יכול לקרות ואין כאן מחזי כשיקרא.

ועל' פי זה יש ליישב קושית התוס' ד"ה מתה אין וכו' [שהקשו דמאי פריך לר' יוחנן הא צרייתא דלעיל מסייעא ל'] דיש לומר דבשלמא לר"ל דסבירא ליה דגזירת הכתוב הוא [דמציא וקורא], ואם כן יש חילוק בין מתה ללא מתה דאם לא מתה ומציא וקורא מגזירת הכתוב, [דאז לריך לומר] הכוונה על האדמה של אשר נתתה לי [על האשה כנ"ל], אבל לאחר מיתה הכוונה כפשטא, ואם כן אין הלקיחה והבאה שווין, ולכך לר"ל ידע התירוצ דקא משמע לן דהוה אמינא דכה"א גוונא לא מקרי לקיחה והבאה כאחד, אבל לר' יוחנן דגם מעיקרא הוי כקנין הגוף ואין חילוק, על כרחך הפירוש דווקא מתה ופריך שפיר, ומתרג' דמתה הוי רבוחא דנהי דמקרי לקיחה והבאה כאחד, מכל מקום הוי אמינא דליגזור אטו אינה כאחד וא"ש.

ולפי' מה שכתבתי למעלה לריך להסביר לר' יוחנן דסבירא ליה כקנין הגוף דמי איך קרא מרבה בלשון ולציתך ביכורי אשתו, וסבירא ליה לר' יוחנן דמכאן ילפינן כקנין הגוף, וקשה אם כן איך נקט הקרא אשר נתן לך ולציתך כדלעיל ולריך לדחוק בלשון הקרא ובצאמת התוס' ביצמות ל"ז ע"ב ד"ה ור' יוחנן אמר

מירושלמי) רמז, ובסמ"ע בח"מ שם סק"ג דעתו דאפילו בצעל [בנכסי מלוג] מותר לחפור זה שיחין ומערות, ולפי"ז הא דקאמר לקמן בצריכותא דאדעתא דארעא נחית היינו לענין לחפור זה צורות שיחין ומערות, וא"כ אף ציוצל שני שיך הצריכותא לענין לחפור זה, וא"כ לא מיתרץ לפי"ז קושיית הקדושת ישראל, ואשה לפי דין חורה נראה דממילא למוכר לפירות [דאין רשאי לחפור, ו] אפילו להסמ"ע דמתיר לחפור זה נראה דהיינו לבתר תקנתא דאושא דצעל יהי חשוד כלוקח על הגוף, משא"כ לעיל [דקאי] על הקרא היכא דהתנה [הצעל לקחת] צפירות [וא"כ שז לא שיך הצריכותא אלא ציוצל ראשון, וא"כ שז מיושב קושיית הקדושת ישראל].

ולכאורה מוכרח [כדעת הרמב"ם] אליצא דאציי דסובר בכתובות פ' ע"ב [דמעטס] שמא תכסוף אסור לצעל למכור שדה לפירות, א"כ אי אמרין דלא כרמב"ם נימא דלוקח שדה בזמן ציוצל או אחין שחלקו להרמב"ם דפסק כרבי יוחנן [דלקוחות יניבו וחוזר ציוצל דהוי רק קנין פירות], נימא דיהי אסורין למכור שדה לפירות [מעטס שמא תכסוף] וזה לא שמענו מעולם, והקדש יוכיח דיוכל להקדיש שדה מקנה ואלו אסור למכור אסור להקדיש, ומזה מוכח אליצא דאציי כהרמב"ם [דצמוכר לזמן דמותר לחפור], וגם רבא לא פליג עליו בזה, וכיון דמותר לחפור זה מכל שכן דלא חיישינן שמא תכסוף, והא דקשה על הסמ"ע הכ"ל מהא דאציי ה, עיין בחי' לתקנת אושא. [א]

תוס' בד"ה עזל וחולין פירש בקונטרס אין לך כל חטה וחטה וכו', לפי מה דפירש התוס' דרש"י דברי רש"י סותרין אהדדי, דברי רש"י מסיים ואפילו חלקו צספיקא הם עומדים ומאי ספיקא הוי, ולעיל דף כ"ה ע"א ד"ה לקוחות פרש"י צהדיא דאין צריכה ואיכא למיחש חלק שנטל זה היה ראוי לאחיו רגא, וצחי' צקונטרס לסוגיא דצריכה אמרתי דגם רש"י מודה היכא דחלקו גם כשהו והקרקע לפרש אין צריכה כחוס', אבל כאן מייירי דהשדה נשאר עדיין בשותפות רק התצואה חלקו, צכהאי גוונא סצירא ליה לרש"י דאי אפשר לומר צכהאי גוונא שזה חלק של אחר שברי כל

חסדא לקמן צין יוצל ראשון ליוצל שני], אע"ג דלא נראה מסכים לדינא לומר דגוף הפלוגתא דר"י ור"ל הוא פלוגתא דמוכר אי צעין יפה מוכר או לא, מכל מקום כעין האי פלוגתא הוא דר"י סובר דמקנה לו וסמכי' דעתא להקנות לו כל מה דאית צי צעין יפה כמצואר צסוגיא, וזה לא שיך צצכירות ושאלה.

גמ' מתה אינערכא לי וכו', לפי מאי דאיתא לקמן [מ"ח ע"א] צשדה אחוזה [צגמ' מאי לאו צהא קמיפלגי וכו' וצהא צמיתת אציו הוא דלא ירית], אין להקשות צכאן נמי כיון דקנין פירות כקנין הגוף דמי, א"כ אין הצעל יורש כלל [וא"כ איך יוכל להציא], דליתא דזה שיך דווקא צצן [שיורש] את אציו, אבל צצעל צרגע שהיה פירשה למיתת נעקר קנין פירות צצעל, ואלמלא יורשה לא היה לו צו קנין כלל א"כ זה נעקר וזה צא. [א]

רש"י בד"ה המוכר שדהו לפירות וכו' דאי יוצל נוהג סתם מכירה לפירות וכו', עי' בקדושת ישראל דתמה דלמא לרבנות דר' יוחנן נקט וכדמסיק הש"ס בצריכותא, [דאפי' לא נחית רק אדעתא דפירי ס"ל קנין פירות כקנין הגוף דמי], ועיין צמהר"ם שיק דרש"י על כרחק קאי קודם דאסיק להא דרצ חסדא רמח, וא"כ אפשר לומר דרש"י סובר דהא דקאמר לקמן צריכותא דציוצל נחית אדעתא דארעא היינו ציוצל ראשון, אבל ציוצל שני אין חילוק צין מוכר שדהו לפירות למוכר ציוצל שני סתם, ואם כן לפי מאי דמסיק להא דרצ חסדא אי אפשר לומר להאי צריכותא אלא ציוצל שני [דהא ציוצל ראשון לא פליגי], ולכך קאמר רש"י דלפי סלקא דעתך הוי לי' לאשמעינן פלוגתא צמוכר צזמן שהיוצל נוהג וציוצל שני, [דלא שיך הצריכותא כנ"ל] דחשיב כמו מוכר שדהו לפירות, ועדיין ל"ע.

אמנם הרמב"ם פכ"ג מהל' מכירה [הל"ו] וקו"ל הכי צח"מ סי' רי"ב סעי' ד' מחלקי צין מוכר לזמן [קלוצ] או לפירות, לענין חפירת צורות שיחין ומערות, [דצמוכר לפירות אין הלוקח רשאי לשנות צשדה, וצמוכר לזמן קלוצ רשאי], (ועיין צמ"ל צסוף הלכות שמיטה [פ"א הל"א] מה שהקשה ע"ז

רמח. הוכיח דהא לרב חסדא לקמן דציוצל ראשון אף לר"ל קנין פירות כקנין הגוף דמי, למה כתב רש"י בד"ה המוכר וכו' ובזמן שאין היוצל נוהג כו', הא שפיר משכחת אף כשהי' יוצל נוהג, וציוצל ראשון.

רמט. שם הקשה דהה"מ וכן הראב"ד בפכ"ג ממכירה ס"ל דהרמב"ם שם מדמה מוכר שדהו בזמן שהיוצל נוהג למוכר לזמן קצוב, לענין שיכול לחפור בה, והא בירושלמי בגיטין מוכח דמוכר שדהו בזמן שהיוצל נוהג אסור לחפור בה,

דבעינו „ושב לאחוזתו" כמו שהיתה מקודם.
רנ. דהא הסמ"ע מתיר לבעל לחפור בנכסי מלוג, א"כ כ"ש דליכא חששא דאביי דלא תכסוף.

רנא. כונתו כאן כמו שכתב בחי' קונטרס דברירה דכאן כתב רש"י דכל חטה וחטה הוי חצי טבל וחצי חולין, ולעיל דף כ"ה פירש"י דחיישינן שמא חלקו של זה מגיע לזה, כמו שפירשו התוס' כאן דאין תקנה דשמא כל חלק הישראל הוי של הגוי וכן להיפך.

שתרנתי על מהר"ם שיק [דהוי כמוכרו לו] ואיכ"ל
 כקושיית התוס' ושפיר משכחת צבורים, ומיושבים
 קושיית התוס' לקמן מ"ח ע"א ד"ה אי לאו וכו'
 [שהקשו כיון דקיי"ל האחין שחלקו לקוחות וקיי"ל קנין
 פירות לאו כקנין הגוף אין מציאין ציבורים, ולפי"ז
 מיושב]. [ב]

[בא"ד] והמותר שהוא חולין מלי מקדיש לה וכו',
 עיין במנחות ק"ו ע"א אי אסור לערב
 חובה בנדבה ר"ע, ונראה דאין זה דומה לגדון זה
 דכאן כיון דאי אפשר [בענין אחר], אפשר דמותר לערב
 חובה בנדבה מלצטל לגמרי מלות ציבורים, ואם אין
 חילוק בין שם לכאן ה"י אפשר ליישב הרמב"ם שהקשה
 בצרכת הזבח דף כ"ו ע"ב בעירובין וכמבואר בפ"י
 לקמן בשמעתין [ד"ה אי לאו], דפסק [פ"י] משמיעה
 ויוצא הל"כ [אחין שחלקו לקוחות ומחזירין ואפ"ה פסק
 [בפ"ד מהל' ציבורים הל"ו] דקנין פירות לאו כקנין
 הגוף ואם כן איך מלא ידיו ורגליו [בבבבב ציבורים],
 דיש לומר דסובר (דכאן) ר' יוסף כמ"ד אסור לערב
 חובה בנדבה, ואם כן אסור להקדיש המותר מה שאינו
 ציבורים, ולכך קאמר אי לאו דאמר ר' יוחנן וכו' ול"ק
 קושיית התוס' [שהמותר יקדיש], מה שאין כן הרמב"ם
 לשיטתו דלא ציאר בזה איסור דאסור לערב חובה
 בנדבה, א"כ נוכל לומר כקושיית התוס' לאמת [ול"ק
 פסקי הרמב"ם] ר"ע, אמנם כל הנך ת"י נראים דוחק
 ורחוק מסברות הרמב"ם, דכל כי האי צוודאי הרמב"ם
 לא סתם דעתו וצ"ל הציבורים [לד מ]חד צר הד
 עד יחושע בן נון דלריך להקדיש ואיך סתם הרמב"ם.

ויותר נוח לומר עפ"י מ"ש האדמו"ר הרב המנוח
 מה"י אינ"ק ש"צ ז"ל דלפי מ"ש הרשב"ם
 צ"צ קל"ו [ע"א ד"ה מציא] דהא דל"ש לקיש מציא
 היינו מן התורה, וכמו ש"י גם הפני יחושע בשמעתין
 [ד"ה גמ' ריש לקיש], וא"כ קושיית התוס' יותר קשיא
 ולא שייך [התי'] מה שכתבו התוס' ודוחק לומר [וכו']
 דאפילו צ"ל הקדיש יוכל להציא [ולקרות] (וקורא),
 כיון דגם חלק של חצירו מציא מן התורה אין כאן
 חולין בעצרה וכעין שכתב הפני יחושע על התוס' בדיבור
 זה, וא"כ יש לומר דבזה גופא פליגי [ד'] יוסף לא
 סבירא ל' כשיטת הרשב"ם צ"צ, [לכך קאמר אי לאו
 דאמר ר' יוחנן וכו'], אבל הרמב"ם הוכיח מכח קושיית

משך השותפות כל משהו ומשהו יש לשניהם שותפות,
 ולכך פרש"י (כו) כאן אין לך כל חטה וחטה וכו'
 כולל"ד נכון ושם הארכתי ר"ב. [ג]

[בא"ד] יש לו צוודאי חלק צו דמחייב ציבורים וכו',
 וכתב המהר"ם שיק דיש לומר כיון דמחוייב
 להחזיר הכל [ציוצול] א"כ אפילו חלקו לא חשיב כשלו,
 ולא קרי על האדמה אשר נתת לי כיון דמחוייב ליתנה
 לחצרו מלד ספק [לכך מציא ואינו קורא], וע"ז יש
 לפקפק כיון דאין השתא קיימין אי קנין פירות לאו
 כקנין הגוף דמי, ואם כן זה שמחזיר כולו על כרחך
 דחזיו מחזיר מדינא, ואידך חזיו מחזיר לאחיו בתורת
 חליפין וכמוכרו לו כיון דמדינא חזיו הוא שלו, אלא
 דאינו יודע איזה חזיו לכך מחזיר הכל, וכנגד זה גם
 אחיו שכנגדו מחזיר לו חזיו בתורת חזרת יוצל וחזיו
 בתורת חליפין, ואם כן הוי כמוכרו לו ואין קיימין
 כשמוכר בזמן היוצל עדיין נקרא השדה שדה של המוכר,
 ואם כן שפיר כתבו התוס' דמלד החזי יוכל לומר על
 האדמה אשר נתת לי.

ובאמת מסתפק לי הא דמחזירין משמע דווקא
 האחין עצמם, אבל אם מתו והורישו לצניהם
 אין צריכין להחזיר לאחי אביהם, דאם לא כן הן צריכין
 להחזיר עד יחושע בן נון וזה אי אפשר, ולכך אין
 מחזירין רק האחין שחלקו, ואפשר גמי דרק פעם אחד
 מחזירין אבל פעם צ' אין צריכין להחזיר.

ואפשר עוד לקיים דברי מהר"ם שיק דיש לומר נהי
 דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, להיות
 נקרא של מי שיש לו קנין פירות, מיכה גם זה שיש לו
 קנין הגוף לחוד לא נקראת האדמה אשר נתת לי
 דאינו מיוחד [לו], וא"כ הוא הדין כיון שמחוייב להחזיר
 גם חלקו ולמכור בחליפין, נהי דחשיב רק כמוכרו
 בחליפין ומכירה נקרא שלו, היינו מכירה צרפון אבל כיון
 שצריך למכור לא חשיב כשלו, ועפ"ז אפשר להסביר הא
 דנסתפקנו לעיל דאיכא למימר דלא צריך להחזיר רק
 פעם אחד, דפעם שני לא, דלא מקרי שדה שלו.

ועפ"י האמור יש לתלות זה בפלוגתא דר' אליעזר
 צ"צ דף ז' ע"א, אי צעיר עצדו המיוחד לו
 הכא גמי לא מקרי קנין הגוף מיוחד לו, ואם כן לא
 חשיב כשלו ושפיר אמרו דלא משכחת ציבורים, אבל אי
 אמרינן דלא צעיר מיוחד לו איכא למימר דחשיב כשל
 זה שיש לו קנין הגוף, וא"כ איכא למימר כתירוצן

לנדבה דמותר לערב חובה בנדבה, ורבי פליג ארבנן,
 ולבאורה ה"ה הכא בביכורים לדברי התו' שהמותר שהיא
 חולין מקדיש, תליא בפלוגתא דהתם אי מותר לערב.
 ר"ד. עיין לקמן בד"ה הא ביובל ראשון כתב עוד יישוב
 על הרמב"ם.

ר"ב. בקונטרס דברירה הוסיף שמצא כעין תירוץ זה בספר
 עמק המלך בסוגיא דברירה בעיקר השמיני.

ר"ג. שם בפלוגתא רבי ורבנן גבי פירשתי מנחה ואיני
 יודע מה פירשתי, דרבנן סברי יביא מנחה של ששים
 עשרונים בכלי אחד, ויתנה מה שגדרתי יהא לחובתי והשאר

התוס' לקמן מ"ח ע"א ד"ה אי לאו וכו' כשיעור
הרש"ם וזה פליגי ועיין לקמן. [ח]

[בא"ד] תוס' הקשו על רש"י דמפרש טבל וחולין
מעורבים זה בזה דכלל חטא יש לשניהם
חלק, והקשו תוס' א"כ מאי קאמר דלא משכחה דמייתי
זיכורים, כיון דמקלף חלקו וודאי שלו יכול לומר על
האדמה אשר נתת לי וקורא עיי"ש, ונראה דגוף הסברה
קשה נהי דשדה שאין בו דין חלוקה איכא למימר כן,
אבל אחין שחלקו שיש בו דין חלוקה ויכול כל אחד
לחצוץ חלקו, איך נימא שיה' לו קודם חלוקה ולאחר
חלוקה מקלף קנין הגוף, הרי אמרינן צ"מ דף וי"ו
[ע"ג] אי [סלקא דעתך] הקפו כהן מוליחין [אותו]
מידו נמלא זה פוער עמו צממונו של כהן, דכיון דאפשר
בתפיסה לא מיקרי צממונו של צעלים, וכל שכן אם יכול
להוציא צדיינים, כדאיתא התם דף ז' ע"א דקרקע
שיכול להוציא מיקרי שלו וממילא לא מיקרי של המוחזק,
וא"כ כיון שיש בו דין חלוקה אי אפשר לומר דקודם
חלוקה ה' לכל אחד בכל משהו חלק קנין עולם, ואפילו
לאחר חלוקה צמאי יקנה אז לקנין הגוף בכל משהו,
אלא הו"ל ונותן חלק לחצירו א"כ שוב הוי רק לוקח,
וכל שכן שהרי לאחר היוצא מחצירו וא"כ מעולם לא ה' לו
קנין הגוף, ומאי קאמר תוס' אליבא דרש"י [דיכול
לומר אשר נתת לי].

מיהו צאמת רש"י דמיירי לענין תרומות ומעשרות
דלא תלי צקנין הגוף, דהרי ר' אליעזר סובר
דאין קנין לגוי לחפור ואם כן לית לי לגוי קנין
הגוף, ואפי' הכא ס"ל יש לו קנין להוציא מידו
תרומות ומעשרות משום דגנך כתיב ולא של גוי, ואם
כן על כרחך דקנין פירות דגוי פוער, א"כ שפיר כ'
רש"י דקנין פירות יש לכל שותף בכל משהו ומשהו, אבל
לענין זיכורים דצעי קנין הגוף איך אפשר לומר דיש
לו קנין הגוף צמקלף, כיון דהאחר יכול ליעול אפילו
צדיינים, ואם כן לא קשה קושית תוס', דלענין
זיכורים דאינו קורא חלא אם יש לו קנין הגוף, צמא
יזכה ואימתי יזכה הא לא ה' לו קנין הגוף, ועתה
כיון שהדין דמחזירין לגמרי ויכול להוציא מידו שוב לא
מיקרי קנין הגוף ופריך שפיר [ר' יוסף אי לאו וכו'],
וצפרט שר' יוסף עמו אמר סברה זו שם צנדרים [דף
מ"ו ע"ג] דצ"ש צו דין חלוקה אפילו קודם חלוקה לא

שייך לומר זה נכנס צחוך שלו וזה צחוך שלו עיי"ש
צ"ל. [ס]

תוס' צ"ה מתה אין לא מתה לא וכו' וי"ל דאיכא
לאוקמא צמחא כי הכ' וכו', עיין צ"ש פ"א
דזכורים [משנה ה'] כתב דצסוגיא דשמעתין מסיק
ריש לקיש דצרייתא דלציתך מיירי לאחר מיתא וכדאיתא
שם צירושלמי [פ"א דזיכורים ה"ה], וכוונתו על כרחך
כמ"ש תוס' [צתירולס וי"ל וי"ל דאיכא לאוקמי צמחא
כי הכך], דהא צשמעתין לא מסיק זה רנא, אמנם מה
שרא לאחד צירושלמי ע"ש הש"ס דידן לא הצנתי,
דצירושלמי מסיים זה ריש לקיש כדעתו דאמר ירושת
הצעל דרצנן, ועל כרחך לפ"ז לריכין לומר דלציתך
אסמכתא צעלמא וכמו שפירש שם, ואם כן צשמעתין
דסובר [ריש לקיש] דלציתך דרש גמור הוא, א"כ ליכא
למימר לכאורה דמיירי לאחר מיתא, כיון דצירושלמי
קאמר דר"ל סובר ירושת הצעל דרצנן, [וכיון דמה"ט
ל"ה שלו אז איך יכול להצ"ח], אם לא שנאמר דזה
נמי פליגי, וש"ס דידן סובר אליבא דר"ל ירושת הצעל
דאורייתא, וכן נראה דודאי ר"ל מוקי הכך צרייתא
דמחלק בין מתה ללא [מתה] כמ"ד ירושת הצעל
דאורייתא, אף אם נאמר דלא קאי על הקרא מ"מ אם
ירושת הצעל דרצנן נראה דחוזרת ציוצל כדמשמע
צצכורות נ"צ ע"ג, ואם כן שוב הוי רק קנין פירות.
ובאמת לכאורה קשיא צזה על צירושלמי דלא ר"ה
לומר דר"ל כאן גלי קרא, א"כ אפילו נימא
דאסמכתא היא, מכל מקום כיון דירושת הצעל היא
דרצנן אם כן חוזרת ושוב הוי רק קנין פירות, ויש
ראי' [מזה] לשיעור הרמב"ם ספ"ט משמיטה דאף על
גב דירושת הצעל דרצנן חכמים עשו חיזוק לדצריהם
כשל תורה ואינה חוזרת.

[עוד צ"ז] (ו) עיין צמח"ש"א מה שהקשה [דהוי
מאי לשנויי דר"י סבר כר"מ דס"ל לקמן גבי
שדה אחוזה ק"פ כקב"ד], ויש ליישב לפי הנראה מדברי
[הגמרא] (רש"ם) צ"צ [דף קל"ו ע"ג] (הטעם)
[טעמא דר"ל] דלא שציק אינש גופי' ויכ"צ לאחרוני
ולכך סובר ר"ל דקנין פירות לאו צקנין הגוף דמי, ולפ"ז
אפשר לומר היכא דמכר הפירות לצרי' כל לגבי צרי'
מחיל לי [כדאי צגמ' שם], ולכך ראוי יותר לומר צי'
קנין פירות צקנין הגוף, וא"כ לכאורה קשיא מאי
קאמר לקמן [דף מ"ח ע"א] לימא כתנאי הא איכא

מתקנת חכמים תקנת אושא [לכך לא הוי צקנין הגוף], אבל
בעלמא באמת קנין פירות צקנין הגוף דמי, אבל באמת זה
אינו משום דר"י ור"ל פליגי גמי ביובל שיש לו ללוקח קנין
בגוף הקרקע, אם כן על כרחך קרא דלציתך מיירי גמי
במתה שיש לו קנין בגוף השדה, ושפיר הוכיח דר"ל מיירי
במתה דווקא.

רנא. וברשימת תלמיד מפי השמועה כתב לתרץ לפמ"ש
בספר קדושת ישראל [ד"ה שאני התם] דר"י ור"ל פליגי
בסברא חיצונה דר"ל סובר דסברא חיצונה צקנין פירות
צקנין הגוף דמי, ומדגלי קרא לביתך מוכח דבעלמא לאו
צקנין הגוף דמי, וא"כ קשה לכאורה מנ"ל למילף בעלמא,
דלמא דווקא בנכסי אשתו דהא דיש לו רק פירות הוא

קורא אפי' לר"ל, אמנם שוב עיינתי בזה בדברי הרמז"ם דמזוהר בהדיא בטעם מולציתך ואם כן טעם זה ליתא, ועל כרחק הרמז"ם לא ס"ל בכוונת תקנת אושא על דרך שכתב המשנה למלך, אלא דאם מתה אגלתי מלתא למפרע דהי' שלו, ומספק לא היכ רשאי לקרוא רק מקרא דלציתך, (ועיין בחי' בקונטרס תקנת אושא הוכחתי גם כן דהרמז"ם חינו סובר כפי המשנה למלך וא"ש, ועיין שם פי' אחרים). עכ"פ בדברי תוס' י"ל כן חליצא דר' יוחנן דלאחר תקנת אושא עשאו כמו קנין פירות דעלמא, וא"כ תריווי' לריכין להדדי תי' שכתבתי כבר בקונטרס תקנת אושא כמו שהבאתי לעיל וע"ש ציחר ביאור, והי' זה [י"ל] או [ד] כוונת התוס' בצ"ב שם [דקנין פירות דבעל קיל] הוא רק בנכסיו שנפלו קודם שנשאת [דגם בזה הי' תקנת אושא], וכדאיתא לחלק בזה ריש האשה שנפלו וע"ש בתוס' ד"ה לימא וכו' בדף ע"ח ע"ב.

ובגוף הקושיא על הרמז"ם מדוע פסק אפי' בלא מתה, הצעל מציא וקורא, מזוהר מחוך מ"ש לעיל [בד"ה מתה וכו'] ישו' לזה, דהוא סובר דש"ס דידן וירושלמי לא פליגי בזה חליצא דר"ל אי סובר ירושת הצעל דבר תורה או דרבנן, וכיון דסובר גם ש"ס דידן דריש לקיש סובר דירושת הצעל דרבנן על כרחק כפסק הרמז"ם רנ"ה.

ובקושיית התוס' דלמא רבי יוחנן סובר כתנא דלציתך וכו', יש לומר דלריש לקיש נפשאי לא קשה לי' הך ב' ברייתות, דנחזי חנן לפי מה שמתרץ הש"ס לעיל חליצא דר"ל שאני התם דכתיב ולציתך, ע"י פרש"י [וז"ל ומדאילטריך לריצויי ש"מ קנין פירות לאו כקנין הגוף] א"כ זה א"ש מחיים אצל לאחר מיתה אי חין לצעל ירושה מן התורה רק מדרבנן, והיא חזרת ציוצל ואין לצעל רק קנין פירות, ואם כן האידך נדון להאי דינא, דלפי הנראה נאמר נהי דגלי לן קרא [דולציתך] דמחיים אי התנה עמה ליתן [לן] (לה) פירות הואיל וצעל כאשהו וכגופה דיכול להציא וקורא וכקנין הגוף דמי, מכל מקום כיון דריש לקיש לא יליף מזה למקום אחר וסובר דגזירת הכתוב הוא ונראה דמטעם אשהו כגופו הוא, אם כן לאחר מיתתה [נהי] דתיקנו לי' רבנן ירושה והפקר צ"ד הפקר, [מ"מ] (ו) לא עדיף ממכירה וכמו מוכר שדכו צומן שהיוצל נוהג דחינו קורא לריש לקיש [כמו"כ] גם כאן הי' מן הדיון

למימר כנ"ל דגם ר' מאיר מודה בעלמא דלאו כקנין הגוף דמי [ושאני הכא דכל לגבי צרי' וכו'], ובאמת דיש לדחות בכוונת הש"ס דר' יוחנן כתנאי [ואנח"י דר"ל לא הוי כתנאי], אלא דהוי לי' להש"ס להעיר בזה בעלמא לר"ל איכא למימר כנ"ל, אלא משום דבאמת מלינו לר"ל בצ"ב קל"ו שם [ד] אפילו בכהאי גוונא סובר קנין פירות לאו כקנין הגוף לכך הניח זה בסתם, ועכ"פ מיושב קושיית מהרש"א רנ"ו.

ועד"ז יש ליישב ג"כ דברי הרש"א [בסוגיין] שמקשין העולם שחמוהין דבריו, שהקשה דמה לריכותא יש לן צין הך פלוגתא דשמעתין לפלוגתא דצ"ב הג"ל [במכר הבן בחיי האב וכו'], והוא דבר המי' לכאורה דהא בהדיא קאמר בצ"ב שם לריכותא, ולפי הג"ל [י"ל ד] זה כוונת קו' הרש"א [ד] הא על כרחק בשמעתין לא ס"ל סברא לחלק כהך לריכותא דצנא צתרא, דא"כ לא [הוי] קאמר לימא כתנאי [כיון דאפשר לחלק דשאני הכא דכל לגבי צרי' וכו'], וא"כ הי' לי' להש"ס לומר לריכותא עיין שם.

בא"ד דזרייתא קהני אף צתר דתיקון רבנן וכו', התוס' בצ"ב קל"ו ע"ב [ד"ה ר' יוחנן] כתבו דתיקון פירות דבעל קילא [משאר קנין פירות, ולא הוי כקנין הגוף], וא"כ קשיא בשמעתין מאי קמדמה [שאר קנין פירות לקנין פירות דבעל], (וכבר עמדתי בזה בחי' בקונטרס לתקנת אושא ומה שתרנתי אז חינו מספיק דאפילו נימא דהיכא דהמנהג או התנה בפירוש כמו שכתב הרמז"ן השיב כמו מכירה מ"מ קשיא על תי' זה דהתוס'), ונראה דהתוס' שם לא כתבו דקנין פירות דבעל קיל אלא קודם תקנת אושא, אצל כיון דתיקון רבנן תקנת אושא אדרבה תיקון פירות דבעל אלים עוצא דחינה יכולה למכור, אדרבה כתב המשנה למלך בפ"ה מה' עבדים [הל' ע"ז דכיון] דרבנן תיקנו לצעל קנין פירות, אלים למכור כקנין הגוף חליצא דכולי עלמא, ולכך אם מכרה [בנכסי מלוג] הצעל מוילא, על זה הדרך היחה תקנת אושא.

ובאמת מריש אמרתי ליישב בזה דעת הרמז"ם [פ"ד מה' ציכורים הל"ו] דפסק דבעל מציא ציכורים [מנכסי אשתו] אפילו בלא מתה ועיין בקדושת ישראל רנ"ו, ואמרתי [ליישב] מטעם כנ"ל כיון דקו"ל כתקנת אושא, אם כן בכהאי גוונא לכולי עלמא קנין פירות כקנין הגוף דמי [ושפיר מציא ציכורי אשתו

דבעל מביא ביכורי אשתו וקורא, אף בלא מתה, והא לר"ל דווקא במתה, עיי"ש מה שתי'.

רנ"ה. כוונתו דכיון דאף לאחר מיתה הוי ירושת הבעל רק דרבנן, א"כ ע"כ צריך לאוקמי דמביא וקורא היינו אף מחיים ומטעמא דקרא ולביתך ול"ק על הרמב"ם.

רנ"ו. ר"ל דליכא למימר דר"י סבר כר"מ די"ל שאני התם דכל לגבי ברי' אחולי, לכך סובר דק"פ כקה"ג, ואע"ג דלר"ל ל"ל הכא, דהא מצינו בב"ב דלא מחלק בהכי, מיהו לר"מ אפשר לחלק הכי, ועיין בקרני ראם שגם תירץ כן. רנ"ו. שם הביא קושיית הברכת הזבח בסתירת הרמב"ם דפסק במוכר שדהו לפירות מביא ואינו קורא כר"ל, ופסק

שם הניח האב לעצמו קנין פירות לזמן חייו, וחו קשה מאי דקאמר אבא לגבי זרע אחולי אכול קשה מאי קאמר, דהנה מצוהר מהרמב"ם פכ"ג ממכירה [הל' ה"ר] ומפרשו שיש ג' מינים, הא' צמוכר פירות שדה דשם אין לבטל הפירות שום קנין בגוף הקרקע, ובכהאי גוונא אינו יכול למכור רק הפירות שהם בעולם משום דאם לא כן הוי דבר שלא בא לעולם, וכצ' מוכר שדה לפירות יש לו מקנה קנין שדה הרי"ך לפירות, והג' מוכר לזמן ואז יש לו רשות ג"כ לחפור ולבנות בקרקע, וכבר ביארנו דבשדה ציובל פלוגי אי יכול לחפור, וא"כ בשלמא הריכוחא שאמרו שם חליבא דריש לקיש דהוי אמינא דהתם קנין פירות עדיף, דכל לגבי נפשי אפילו לגבי צרי נפשי עדיף לוי, והוי אמינא שהניח לעצמו קנין פירות חזק דהיינו אפילו לחפור בו צורות, והוי אמינא בכהאי גוונא מודה ריש לקיש דקנין הגוף דמי ואלעריך לאשמועינן ריש לקיש דלאו כקנין הגוף דמי [ניחא], אבא מאי דקאמר דהוי אמינא דגם ר' יוחנן מודה דלאו כקנין הגוף דמי משום דלגבי צרי אחיל, קשה דממא נפשך לאיזה חופן נדמה זה, דליכא למימר שהניח לעצמו רק הפירות בלי שום קנין בקרקע, זה אינו דהא חנן [שם צמחני] מכר אב מכורים עד שימות, ואי סלקא דעתך דלא הניח רק פירות לחודא הא קיי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ועל כרחך שייר לעצמו שדה לפירות, ואם כן איך אמר דסלקא דעתך אמינא דצוה סובר ר' יוחנן לאו כקנין הגוף דמי, הא לכל הפחות הוא כמוכר שדה לפירות ובהאי הא סבירא לוי לר' יוחנן דקנין הגוף דמי ולי"ע.

ונראה דלכאורה יש לחקור דקנין שיש לבטל צנכסי אשתו, למאי דמי אי למוכר שדה לפירות או למוכר לזמן, ונהי דפלוגי בזה אי הבטל רשאי לחפור, ע"י צ"ש [צאהע"ז] סי' ל' ס"ק ל"ו [דמחיר לבטל לחפור] ובסמ"ע צח"מ סי' רי"ג סק"ג [אוסר], היינו לבאר התקנה [דאושא] אבא קרא דלציתך דמיירי קודם התקנה אלא שהיא נתנה לבטל הפירות כמ"ש הרשב"א

שתמה למה לא הצריך בין ר"י ור"ל דבב"ב קל"ו להגך דהכא, ותמהו עליו שהרי שם בב"ב קעביד צריכותא, ואמרת וכן כתבתי בקונטרס האחר דהרשב"א סובר דהש"ס בשמעתין לא מחלק בזה מדממה הא דמוכר שדה לבנו, מיהו הדרנא בי דהכא שאני דלא שייך מחל דהיינו למכור לחלוטין, דקרא כתיב והארץ לא תמכר לצמיתות ואפילו בדיעבד אינו מועיל כמ"ש הר"ן בחי' בשמעתין, מיהו גם התם צריך ביאור מאי יועיל דעתיה, ולי נראה דהוא אמינא לר"י דהאב אינו מניח לגפשו אפילו שדה לפירות, דכבר חילק הרמב"ם בפכ"ג ממכירה ובח"מ סי' רי"ב ג' חילוקים דפירות שדה לא קנה בשדה כלל, ובשדה לפירות קנה קצת קנין שדה למשטח ביה פירי, ומוכר שדה לזמן רשאי אפילו

דמציא ואינו קורא, ועל כרחך לריך לומר כמ"ש הרמב"ם פ"א משמיטה [הל' כ"א] דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ואינה חוזרת [ציובל] אפי' למ"ד ירושת הבטל דרצון.

וא"כ מיושב לענ"ד קושיית החוס' דכך [מקשה] (קו') ר"ל בשלמא לדידי דאמינא שאני התם דכתיב ולציתך לא קשיא כנ"ל, דאמינא דצרייתא לרצותא נקט מתה, (דהוי אמינא) כדלעיל דהוי אמינא דווקא מחיים ולא לאחר מיתתה, דצרייתא כמ"ד ירושת הבטל דרצון, והוי אמינא דחוזרת [ציובל] קמ"ל [דחכמים עשו חיזוק כנ"ל, לכך קורא], מה שאין כן לר"י פריך שפיר על כרחך לדידך מתה דווקא וכמ"ד ירושת הבטל דאורייתא, דהא לדידך ולפינן בכל החורה מן לציתך, ואם כן אי כוונת הצרייתא מתה לרצותא קשה מחרי טעמי דלמה נקט מתה הוי לוי למנקט מוכר שדה בזמן חיוב, ואי סובר ג"כ כנ"ל דאפי' [אי הוי ירושת הבטל] דרצון אינה חוזרת, צוודאי קשיא הא אפילו הי' רק קנין פירות מציא וקורא [לר' יוחנן] וקשיא בכל ענין לרבי יוחנן, וא"כ דצרי הרמב"ם נכונים בטעמם ונימוקם רנ"ט וא"ש סוגיית הש"ס. [א]

דף מ"ח ע"א גמ' ולריכא, עיין ברש"א צשמעתין [ד"ה ולריכא] דמציא הסוגי' דצ"צ קל"ו [ע"א—ע"ב] דפלוגי צי' ר' יוחנן וריש לקיש [צבהכות נכסיו לבנו לאחר מותו] ומכר הכן [צחיי האב אי כקנין הגוף] אי לאו כקנין הגוף דמי עיי"ש, וכ' [לחנן] הריכוחא דליכא למימר ציכורים שאני דכתיב לציתך וכו' עיי"ש, וכבר תמה צקדושת ישראל צשמעתין וכי נעלם מהרשב"א סוגי' דצ"צ [דמלריך שם דאבא לגבי זרע אחולי אחיל, או יש לומר כל לגבי נפשי איכו עדיפא לוי עיי"ש, ונראה כעת כוונת הרשב"א רנ"ט] דבלא"ה יש לדקדק שם צ"צ דעושה לריכוחא בין הא' דמכר הכן עם מוכר שדה לפירות, ולמה לא נקט אידך פלוגתא [דמייתי צשמעתין] דמוכר בזמן שהיובל נוכח דדמי' טפי להא דמכר הכן, דגם

רנ"ט. כוונתו דאדרבה היא הנותנת, כיון דהרמב"ם פסק כר"ל, לכך פסק אפי' בלא מתה, משום קרא ולביתך, ובריייתא דקתני מתה הוי לרבנותא כנ"ל.

רנ"ט*. במהדורה ג' כתב בזה וז"ל, ועל פי האמור למעלה נלע"ד דגם הצריכותא דקאמר הש"ס בשמעתין דגבי מוכר בזמן שהיובל נוהג דנחית אדעתא דארעא, וגם הא דאמרין בב"ב קל"ו הצריכותא דהוא אמינא דהאב לברי' מחל טפי, דגם כן אינו מובן מאי יוכל למחול הרי לאו בדידיה תליא מילתא למהוי קנין פירות כקנין הגוף, ולכאורה יש סתירה בין הסוגיא שם לשמעתין דמדמה הא דמוכר שדה לבנו לפלוגתא דר"י ור"ל ולא מחלק בין בנו לאחר, ומריש הוה אמינא דיש ליישב בזה דברי הרשב"א התמוהים בשמעתין